T.C. Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı
T.C. Dışişleri Bakanlığı, Tercüme Dairesi Başkanlığı
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı
T.C. Millî Savunma Bakanlığı
T.C. Sağlık Bakanlığı
T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
T.C. Cumhurbaşkanlığı Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
Mesleki Yeterlilik Kurumu
Türkiye Bilimler Akademisi

TÜRK DİL KURUMU

KaTEK©

Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonu

BÜLTEN

KASIM 2025 | SAYI: 1

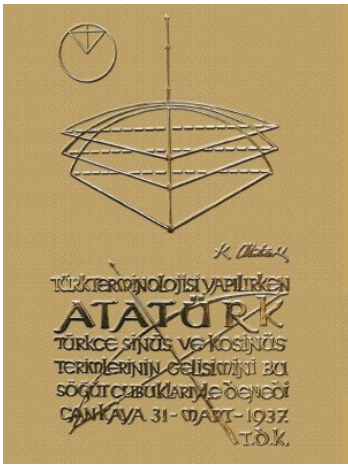

T.C. Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı | T.C. Dışişleri Bakanlığı Tercüme Dairesi Başkanlığı | T.C. Millî Eğitim Bakanlığı | T.C. Millî Savunma Bakanlığı | T.C. Sağlık Bakanlığı | T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı | T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı | T.C. Cumhurbaşkanlığı Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği | Mesleki Yeterlilik Kurumu | Türkiye Bilimler Akademisi

1932 >>> Türk Dili Tetkik Cemiyeti

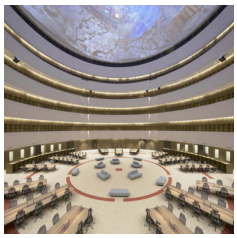

2025 >>> Türk Dil Kurumu

Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonu Üyeleri

Doç. Dr. Ender Ateşman (Türk Dil Kurumu, Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Başkanı)
Prof. Dr. Paşa Yavuzarslan (Türk Dil Kurumu, Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Üyesi)
Prof. Dr. Güner Konedralı (Türk Dil Kurumu, Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Üyesi)
Doç. Dr. Soner Akşehirli (Türk Dil Kurumu, Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Üyesi)
Bahar Uysal (Dışişleri Bakanlığı, AB Hukuku ve Çeviri Daire Başkanlığı)
Hakan Abacı (Dışişleri Bakanlığı, Kamu Diplomasisi ve Stratejik İletişim Genel Müdürlüğü, Tercüme Dairesi Başkanlığı)
İbrahim Yurtoğlu (Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı)
Yusuf Arslan (Millî Savunma Bakanlığı)
Esra Muş (Sağlık Bakanlığı, Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, Standart ve Akreditasyon Daire Başkanlığı)
Yasemin Çevik (Tarım ve Orman Bakanlığı, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı)
Başak Telli (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Tercüme Dairesi Başkanlığı)
Sacide Akkoç (Cumhurbaşkanlığı Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Dış İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dairesi Başkanlığı)
Duygu Hekimgil Işkın (Mesleki Yeterlilik Kurumu, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı)
Duygu Erol (Türkiye Bilimler Akademisi)

Editörler

Uzman Dr. Gülzemin Özrenk Aydın (Türk Dil Kurumu)
AYK Uzmanı Dr. İrem Işıl Altun (Türk Dil Kurumu)
AYK Uzmanı Abdullah Durkun (Türk Dil Kurumu)
Gülce Atay Türemen (Dışişleri Bakanlığı, Tercüme Dairesi Başkanlığı)

Tasarım

Mehmet Güven (Türk Dil Kurumu)

"Dil Kurumu en güzel ve feyizli bir iş olarak türlü ilimlere ait Türkçe terimleri tesbit etmiş ve bu suretle dilimiz yabancı dillerin tesirinden kurtulma yolunda esaslı adımı atmıştır."

Mustafa Kemal Atatürk
1 Kasım 1938 (TBMM Açış Nutku)

01

Türk Dil Kurumu

Sunuş

Ana dilimizde bilimsel araştırmalar yapabilmek, sanatın her dalını anlayıp icra edebilmek, mesleki ve teknik yeterliliklerimizi artırıp pekiştirebilmek, her alanın kendine has kavram dünyasında özgürce dolaşabilmek için terimlere ihtiyaç duyarız. Terimlerin yabancılaşması, anlam alanımızı daraltır; anlayamadığımız kavramlar, zihnimizde karanlık boşluklar oluşturur. Her alanda milletçe ilerleyebilmek ve medeniyete katkı sunabilmek için bu boşlukları doldurmak zaruri bir ihtiyaçtır. Bu bakımdan dünya medeniyetinden kopmamak kaydıyla kendi dilimizin zengin imkânları ile bilimsel ilerlemeyi, sanatsal gelişmeyi mümkün kılmak üzere Türk Dil Kurumu olarak 93 yıldır çalışmalarımızı ara vermeden sürdürmekteyiz.

Bugüne değin terim bilimine ilişkin kuramsal yayınlarımız ve 100'ü aşkın terim sözlüğümüz ile bu amaca yönelik araştırmalarımızı somut eserlere dönüştürdük. Bugün de gerek üniversiteler ve ilgili kurumlarla iş birliği kurarak gerekse yayın çalışmalarını sürdürüp yeni projeler üreterek terim konusundaki dinamik ihtiyacı karşılamaya var gücümüzle çalışıyoruz. Özellikle bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemelerle birlikte ortaya çıkan yeni terim ihtiyacı, günümüzde Kurumumuzun öncelikli görevlerinden biri hâline gelmiş bulunuyor.

Küresel bilgi akışının hızla arttığı, her gün yeni kavram ve disiplinlerin doğduğu bir çağdayız. Bu dinamik ortam, terim birliğini sağlamayı her zamankinden daha önemli kılmaktadır. Her alanın kendi içinde terim standartlarının olmaması ve yeni kavramların uyumsuz terimlerle karşılanması zaman zaman toplumsal iletişime karmaşa olarak yansımakta, akademik yazında ise anlaşılırlığı zedelemektedir. Herkesçe bilindiği üzere bir dilin gücü, yalnızca edebî derinliğinde değil, aynı zamanda bilim, sanat, teknik alanlar ile günlük yaşamın her alanındaki kavramları doğru ve tutarlı bir şekilde ifade edebilme yeteneğinde gizlidir.

İşte, bu kritik ihtiyaca cevap vermek üzere Türkçemizin terim zenginliğini kayıt altına almak, düzenlemek ve yeni standartlar geliştirmek amacıyla Kurumumuz öncülüğünde T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığının ilgili birimleri ve Mesleki Yeterlilik Kurumu, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ile Türkiye Bilimler Akademisinin çok değerli katılımı, emekleri ve eşsiz destekleriyle büyük bir adım atarak Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonunu kurmuş bulunuyoruz ve Komisyon olarak *Ulusal Terim Bankası* çalışmalarını başlattığımızı kamuoyuna ilan etmekten büyük bir gurur duyuyoruz.

Bu projenin temel hedefi, Kurumların kullandığı terimleri ortak bir platformda toplamak, bilimsel yöntemlerle inceleyerek standartlaştırmak ve bu değerli kaynağı hem tüm kamu kurumlarımız hem de milletimizle açıkça paylaşmaktır. Bu, sadece bir sözlük olmanın ötesinde, ülkemizin terim yönetimi konusundaki kurumsal hafızasını ve ortak aklını temsil edecektir. Bu çalışmalar kapsamında, kurumlar arası deneyim paylaşımını sağlamayı, ulusal ve uluslararası eğitimler ile toplantılar düzenleyerek terim yönetimi bilincini toplumun her kesimine yaymayı hedefliyoruz. Bu bülten, başlattığımız ortak hareketin ve sarf ettiğimiz çabanın sesi, ilerlemenin aynası olacaktır.

Ulusal Terim Bankası çalışmasının, Türk dilinin geleceğine yapılan en değerli yatırımlardan biri olduğuna inanıyorum. Başta paydaş kurumlarımızın değerli yöneticileri ve uzmanları olmak üzere, emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum.

Yeni ufuklara doğru attığımız bu anlamlı adımın, dilimize ve milletimize hayırlı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Osman MERT

Türk Dil Kurumu Başkanı

02

Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonu

KaTEK Hakkında

Kamu kurumlarının aynı kavramlar için farklı terimler kullanmaları, üretilen ulusal ve uluslararası metinlerde tutarsızlıklara, bunun sonucunda da karar alma ve uygulama süreçlerinde belirsizliklere yol açmaktadır. Kurumların bireysel terim tercihleri, iç işleyişte anlamlı olabilmekle beraber ortak yazılı belgelerde, kurumlararası ve uluslararası iletişimde, mevzuatta, çeviride, medya iletişiminde ve kamuoyuna yönelik açıklamalarda bütünlükten uzaklaşmaya yol açmaktadır. Bu durum, mutabakatla belirlenmiş, bilimsel temellere ve ortak standartlara dayanan, sürdürülebilir, kullanıcı dostu ve erişilebilir bir terminoloji çalışmasının kamu kurumlarımız tarafından bir araya gelinerek geliştirilmesi ve devamlı güncellenmesi ihtiyacını her geçen gün daha da gerekli kılmıştır.

Daha önce çeşitli dönemlerde kamuda terim tutarlılığını sağlamak için girişimlerde bulunulmuş, kamu kurumlarının katkı sağladığı başarılı uygulamalar ortaya konulmuş, kurumlar kendi alanlarında kıymetli terim çalışmaları yürütmüştür. Ancak, kamu kurum katkılarının sürdürülebilir ve sistemli bir şekilde devam ettiği bir yapı bugüne dek tesis edilememiştir.

2024 yılı sonlarında, kurumlararası tutarlılığı sağlamak, çeviri ve iletişim süreçlerini kolaylaştırmak, kurumsal hafızayı kalıcı hâle getirmek ve kamu dilinin güncel, açık ve sistematik hale gelmesini sağlamak amacıyla, kamu kurumlarının katılımıyla ortak bir terim bankası oluşturulması fikri yeniden gündeme gelmiştir.

Bu kapsamda ilk adım olarak, 21 Nisan 2025 tarihinde muhtelif kamu kurumlarından temsilcilerin katılımıyla bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda, kurumlararası iletişimde karşılaşılan zorluklar, terim sorunları ve çözüm önerileri tartışılmıştır. Toplantı sonucunda, terim birliği çalışmalarını yönlendirecek ve koordinasyonu sağlayacak bir Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonunun (KaTEK) kurulmasına karar verilmiştir.

10 kamu kurumunun temsilcilerinden oluşan Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonu ilk toplantısını 16 Eylül 2025 tarihinde yapmıştır. Toplantıda, Komisyonun yapısı, görev tanımı ve işleyişine ilişkin ayrıntılar görüşülmüş, oluşturulacak terim bankasının teknik altyapısı, veri giriş standartları ve sürdürülebilirliği konusunda somut adımlar atılmış; kurumlararası iletişimi güçlendirmek ve kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla şu anda ilk sayısını okumakta olduğunuz bir bülten yayınlanmasına karar verilmiştir.

Bülten'de terim çalışmalarına ilişkin kurumsal gelişmeler, kamu kurumlarının iyi uygulamaları, projelerin güncel durumu, ulusal ve uluslararası etkinlikler ile haberler yer alacaktır. Ayrıca, her sayıda bir veya daha fazla kurumun tanıtımı, çalışmaları ve uzman görüşlerinin yanısıra terim bilimi konusunda kuramsal bilgilere de yer verilecektir.

İlk sayısıyla sizlerle buluşan bu Bültenin hem alan uzmanlarına hem de kamuoyuna yönelik bilgilendirici, yönlendirici ve sürdürülebilir bir kaynak olarak işlev göreceğine inanıyor, bilgi paylaşımı ve ortak dil inşası yolunda anlamlı bir katkı sunmasını diliyoruz.

KaTEK Haberleri

03

Türk Dil Kurumu

Terim Koordinasyon Kurulu Toplantısı

Türk Dil Kurumu tarafından "kamu kurumlarındaki terim çalışmalarının mevcut durumunu tespit etmek ve kurumların Türk Dil Kurumundan beklentilerini saptayarak onlara verilecek desteğin niteliğini belirlemek" amacıyla düzenlenen "Kamu Kurumları Terim Koordinasyon Kurulu Toplantısı" 21 Nisan 2025 tarihinde Ankara'da yapıldı.

Toplantıya Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Osman MERT'in yanı sıra Türk Dil Kurumu Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının başkan ve temsilcileri katıldı.

Programın açış konuşmaları, Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Osman MERT ile Türk Dil Kurumu Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Başkanı Doç. Dr. Ender ATEŞMAN ve Dışişleri Bakanlığı Tercüme Dairesi Başkanı Sayın Hakan ABACI tarafından yapıldı.

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Osman MERT yaptığı konuşmada, ilk kez düzenlenen bu toplantının kamu kurumları için önemi üzerinde durdu ve Türk Dil Kurumunun terim birliği konusundaki hassasiyetinden söz etti. Prof. Dr. MERT, Kurumun "Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu" aracılığıyla yürüttüğü terim bilimi çalışmalarının özellikle son zamanlarda ivme kazandığını belirtti.

Konuşmasında Türk dünyasında ortak alfabe ve ortak terim konusuna da değinen MERT, bu hususların Türk dünyasının bilimsel ve kültürel iletişiminin gelişmesi için çok mühim olduğunu dile getirdi. MERT ayrıca, terim birliği için yapılabilecek iş birliklerinin de altını çizerek Türk Dil Kurumunun bu çalışmalara her zaman destek vereceğini söyledi.

Türk Dil Kurumu Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu Başkanı Doç. Dr. Ender ATEŞMAN "Ulusal Terim Bankası"na Doğru başlıklı sunumu ile katılımcıları bilgilendirirken Dışişleri Bakanlığı Tercüme Dairesi Başkanı Sayın Hakan ABACI ise Kamu Kurumlarında Terim Çalışmalarının Dünü konusunda detaylı bilgiler aktardı.

Kamu kurumlarının mevcut durumları ile talep ve önerilerinin görüşüldüğü toplantı, kapanış ve değerlendirme oturumunun ardından çekilen aile fotoğrafı ile sona erdi.

04

Türk Dil Kurumu

İlk Toplantı

Türk Dil Kurumu Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu eş güdümünde oluşturulan **Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonu**, ilk toplantısını Kurum Başkanımız Prof. Dr. Osman MERT başkanlığında gerçekleştirdi.

Kamu kurumları arasında terim yönetimi konusundaki farkındalığı artırmak için çalışmalar başlatılmıştır.

05

Türk Dil Kurumu

İkinci Toplantı

Türk Dil Kurumu Terim Bilimi Bilim ve Uygulama Kolu eş güdümünde oluşturulan **Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonu**, ikinci toplantısını 17 Ekim 2025 tarihinde Komisyon Başkanı Doç. Dr. Ender ATEŞMAN başkanlığında gerçekleştirdi.

Toplantıda terminoloji ile ilgili mevzuat ve Ulusal Terim Bankası ile ilgili hususlar tartışıldı.

KaTEK Üyelerinin Tanıtımları

06

Sağlık Bakanlığı

Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü
Standart ve Akreditasyon Daire Başkanlığı

Veri Sözlüğü

Ülkemizde sağlık alanında veri sözlüğü çalışmaları 2003 yılında Sağlıkta Dönüşüm Programı içerisinde "Sağlık Bilgi Sistemleri"ne yer verilmesi ile başlamaktadır.

Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın 8 ana başlığından birisi, "Sağlık Bilgi Sistemlerinin Oluşturulması e-Sağlık Projelerinin Hayata Geçirilmesi"dir.

e-Sağlık projelerinin temel amaçlarının başında ise sağlık veri standardizasyonunun sağlanması gelmektedir. Bunun dışında;

- Veri analiz desteği ve karar destek sistemleri oluşturulması
- e-Sağlık paydaşları arasında veri akışının hızlandırılması
- Elektronik kişisel sağlık kayıtlarının oluşturulması
- Kaynak tasarrufunun sağlanması ve verimliliğin artırılması
- Bilimsel çalışmalara destek verilmesi
- e-Sağlık kavramının ulusal anlamda benimsenmesinin hızlandırılması

diğer amaçlardır.

Sağlık veri standardizasyonunun sağlanması için ilk adım ise veri sözlüğünün hazırlanması olarak belirlenmiştir. Veri sözlüğü hazırlanarak veriler tanımlanmış, verilerin sağlık kurumlarından standart bir şekilde toplanması sağlanmış, terminoloji birliği oluşturulmuştur.

Veri sözlüğü ayrıca verilerin analiz ve değerlendirilmesinde referans bir kaynak olmuştur.

2007 yılında 32 veri elemanı ile pilot çalışma yapılmış, ilk versiyon ise 2008 yılında 260 veri elemanı ile yayımlanmıştır. İhtiyaçlar doğrultusunda paydaşlar ile çalışılarak veri sözlüğü içeriği genişletilmiştir.

Veri sözlükleri hazırlanırken;

- Bakanlık Merkez ve Taşra Birimlerinin Tüm Bilgi Sistemleri Analiz Edilerek Hangi Birimin Hangi Verileri Ürettiği ve Karar Mekanizması İçerisinde Hangi Bilgilere İhtiyaç Duyduğu incelenmiş,
- İhtiyaç Duyulan Veriler Uzmanlık Dallarına Göre Belirlenmiştir. Ayrıca
- Dünya Sağlık Örgütü, EUROSTAT ve OECD için Hazırlanan İstatistikler ve
- Ülke Örneklerinin İncelenmesi (Avusturalya, Yeni Zelanda, İngiltere) gerçekleştirilmiştir.

Ulusal Sağlık Veri Sözlüğü'nde bulunan bütün veri elemanları ISO/IEC 11179-4 Standardına dayanmaktadır.

Veri seti tanımlama standardına dair bilgilere veri sözlüğünün başında yer verilmiştir.

Veri sözlüğünün ayrılmaz bir parçası olarak Sağlık Kodlama Referans Sunucusu (SKRS) oluşturulmuştur.

SKRS'nin oluşturulma amacı;

- Sağlık bilişiminde kullanılan tüm kodlama ve sınıflama sistemlerini bir araya getirerek sistemin izlenebilir, ölçülebilir ve daha kolay yönetilebilir bir yapıya kavuşturulmasına katkı sağlamak,
- Kamu sağlık kurumlarında ve özel sağlık kurumlarında kullanılan bilgi sistemlerinde ortak bir kodlama standardı oluşturmak ve
- Veri alışverişinde yaşanan veri uyumsuzluğunu ortadan kaldırmak ve birlikte çalışılabilir bir zemin sağlamaktır.

SKRS, Sağlık Bilgi Yönetim Sistemleri'nde kullanılan kodlama ve sınıflandırma standartlarının yer aldığı bir referans sunucusu olup sağlık alanında kullanılan verileri kodlanabilir bir yapıda kullanıcıya sunmakta ve veri iletiminde ortak bir dil kullanılmasını sağlamaktadır. Web servisler ve web ara yüzü aracığıyla kodlara erişilebilmektedir.

01.01.2015 tarihinden itibaren ise tüm sağlık kurum ve kuruluşlarında oluşturulan sağlık verilerinin web servisler aracılığıyla online (çevrim içi) toplanmasını, işlenmesini ve veri kalitesinin yükseltilmesini sağlayan sistematik ve işlevsel bir kayıt sistemi olan e-Nabız Sistemi kullanılmaya başlanmıştır.

e-Nabız Sistemi'ne gönderilecek veriler, talep sahibi birimler ile çalışılarak analiz süreci sonrası belirlenmekte, SKRS objeleri tanımlanmakta ve online (çevrim içi) olarak yayımlanmaktadır.

07

Dışişleri Bakanlığı

Tercüme Dairesi Başkanlığı (TRCD)

Biz Kimiz?

Tercüme Dairesi Başkanlığı, 2011 yılında kurulmuş olup, hâlihazırda Kamu Diplomasisi ve Stratejik İletişim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

TRCD Almanca, Arapça, Fransızca, İbranice, İngilizce, İspanyolca ve Rusça dillerinde çift yönlü çeviri yapabilen otuz personelle faaliyet göstermektedir. Sunulan hizmetlerin önümüzdeki dönemde başka dilleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

Devletler ve uluslararası kuruluşlar ile akdedilen anlaşmalar başta olmak üzere, dış politikanın yürütülmesinde ihtiyaç duyulan belge ve metinlerin çevirisini, metinlerin dil ve terim açısından kontrol edilmesini sağlamakla görevli olan TRCD Dışişleri Bakanlığının sosyal medya hesaplarını günlük olarak çeşitli dillerde hazırlamakta, medya analiz raporlarına katkı sağlamakta, terminoloji çalışmaları yürütmektedir.

Terminoloji Çalışmaları

TRCD çeşitli kurum ve akademisyenlerle iş birliği yaparak terim listeleri hazırlamakta ve kamunun erişimine açık tutmaktadır. Son olarak kamu kurumları ve birimlerinin Türkçe ve İngilizce isimleri güncellenmiş ve gerekli onay süreçlerinden sonra yayınlanmıştır. Söz konusu listenin Almanca, Fransızca, Arapça ve Rusça olarak da yayınlanması planlanmaktadır. Bu listelere Dışişleri Bakanlığı'nın aşağıdaki internet adresinden ulaşılabilmektedir:

https://www.mfa.gov.tr/terminology-for-foreign-affairs.en.mfa

Kamu kurumlarında kullanılan dilin birliği, sözcük tercihlerindeki tutarlılık ve anlam bütünlüğü önem arz etmektedir. Terminoloji çalışmaları metinlerin uyumlu ve güvenilir olmasını sağlamaktadır. Terimler mevcut kullanım alışkanlıkları da gözetilerek, ilgili mevzuat, ulusal ve uluslararası belgeler ile önceki çeviri örneklerinin incelenmesi yoluyla derlenmektedir.

Listeler terminoloji veri tabanına kaydedilmekte, belirli aralıklarla gözden geçirilmekte, mevzuat değişiklikleri ve yeni ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmektedir.

Verilerin bütüncül bir sistem içinde yönetilmesini sağlamak üzere, dijital altyapının verimli bir şekilde kullanımı, verilerin uluslararası standart ilkelerine uygun hâle getirilmesi hem kurum içi hem de kurumlar arası iletişimde ortak bir terminoloji anlayışının yerleşmesine yönelik çalışmalar da yürütülmektedir.

TRCD diğer kurumlarımızın hazırlamakta olduğu terim listelerine katkı da sağlayabilmektedir.

Türk Dil Kurumu başkanlığında Kamu Kurumları Terim Eş Güdüm Komisyonunun gerçekleştireceği terminoloji ve standardizasyon çalışmalarının tüm kamu kurum ve kuruluşlarında dil kullanımında bütünlük ve yeknesaklık sağlayacağına inanılmaktadır.

Uluslararası İş Birliği

TRCD, alana özgü yenilik ve gelişmelerden haberdar olmak, uluslararası kurum ve kuruluşlarla iletişim ve iş birliğini sürdürmek amacıyla uluslararası platformlarda faal rol oynamaya gayret göstermektedir. Avrupa Devletleri Tercüme Birimleri Konferansı'nın (COTSOES) etkin bir üyesidir ve 2017-2018 COTSOES Dönem Başkanlığı görevini üstlenmiştir. Ayrıca, ülkemizi çeşitli ulusal ve uluslararası platformlarda temsil etmektedir.

Staj İmkânları

TRCD, üniversitelerin mütercim-tercümanlık, dil ve edebiyat bölümlerinin 3. ve 4. sınıf lisans öğrencilerine yaz aylarında yirmi gün staj imkânı tanınmaktadır. Öğrenciler, ilgili dillerdeki Daire personeli rehberliğinde becerilerini geliştirmekte ve Bakanlık yapısını daha iyi tanıma imkânı bulmaktadır.

Staj başvuruları Cumhurbaşkanlığı Kariyer Kapısı Ulusal Staj Programı üzerinden alınmaktadır. 2025 yılı staj döneminde 3'ü İngilizce, 2'si Fransızca, 2'si Arapça, 1'i Almanca, 1'i Rusça ve 1'i İspanyolca dilinden olmak üzere 10 öğrenci staj yapmıştır.

08

Dışişleri Bakanlığı

AB Başkanlığı

TermAB

Avrupa Birliği Başkanlığının Terminoloji Çalışmaları

***TermAB*-28.000 terim**

2000 yılında Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile Başbakanlığa bağlı olarak kurulan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS), 2011 yılında yayımlanan 634 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile faaliyetlerine Avrupa Birliği Bakanlığı olarak devam etmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminin yürürlüğe girmesiyle kurumumuz, Dışişleri Bakanlığına bağlı "Avrupa Birliği Başkanlığı" olarak yeniden yapılandırılmıştır. Başkanlığımızın teşkilat yapısı ve görevleri, 15 Temmuz 2018 tarihli ve 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile mevcut hâlini almıştır.

Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Avrupa Birliği Hukuku ve Çeviri Daire Başkanlığı, Avrupa Birliği (AB) Hukukuna ilişkin çalışmalarının yanı sıra AB müktesebatının çeviri sürecini koordine etmekte, yapılan çevirilerin uygunluğunu denetlemekte, terminoloji ve envanter çalışmalarını yürütmekte ve çeviri süreçlerine ilişkin farkındalık faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

AB müktesebatının Türkçeye çevirisi yalnızca katılımdan sonra Türkçenin AB'nin resmi dillerinden biri olması bakımından değil, ülkemizin AB'ye katılım sürecinin ve AB mevzuatı uyum çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi bakımından da önem taşımaktadır. Bu çerçevede, kamu kurumları ile istişareler gerçekleştirilerek AB mevzuatına uyum sürecinde çevirisine öncelikle ihtiyaç duyulan AB mevzuatı belirlenmekte ve çevirisi tamamlanan mevzuatın dil bilimsel, teknik ve hukuki revizyonları yapılmaktadır. Tutarlılık ve yeknesaklığın sağlanması amacıyla söz konusu çalışmalarda bilgisayar destekli çeviri aracı kullanılmaktadır. Başkanlığımız tarafından hazırlanan ve AB müktesebatı çevirisinde uyulması gereken başlıca kuralları, çeviri kalıplarını ve biçimsel özellikleri içeren *"AB Mevzuatı Çeviri Rehberi"* öncelikle İngilizce, ardından Fransızca ve Almanca dillerinde yayımlanmıştır.

Ayrıca Başkanlığın AB müktesebatı çeviri sürecine ilişkin farkındalık çalışmaları kapsamında, 2010 yılından bu yana üniversitelerin mütercim tercümanlık ve çeviri bilimi bölümlerinde okuyan dördüncü sınıf öğrencilerinin katılımıyla *"Genç Çevirmenler Yarışması"* adı altında bir çeviri yarışması düzenlenmektedir.

Terminoloji Çalışmaları ve *TermAB*

AB müktesebatının çevirisi çalışmaları, söylem birliği ve terim tutarlılığının önemi bakımından iyi bir örnek oluşturmaktadır. AB müktesebatının pek çok konu alanını kapsayan geniş ve dinamik yapısı göz önünde bulundurulduğunda, terim tutarlılığının sağlanması çeviri sürecindeki en önemli konulardan biri hâline gelmiştir. Kurumumuz, Avrupa Birliği Genel

Sekreterliği olarak faaliyete başladığı 2001'den bu yana terminoloji çalışmaları yürütmektedir. Bu çalışmalar kapsamında, 2003 yılında *"Avrupa Birliği Temel Terimler Sözlüğü"*, 2009 yılında ise *"Avrupa Birliği Terimleri Sözlüğü"* yayımlanmış ve AB ile ilgili konularda çalışan herkes tarafından sıklıkla başvurulan en önemli kaynaklardan olmuştur.

2013 yılına kadar leksikolojik bakış açısıyla yürütülen terimce çalışmalarının izleyen süreçte terminolojik bakış açısıyla yapılmasına karar verilmiş ve terminoloji veri tabanı oluşturma çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda, 2014 yılında temelleri atılan ve 2017 yılında kamuya açılan *Avrupa Birliği Terminoloji Veri Tabanı (TermAB)*, AB mevzuatı çevirilerinde dilsel ve kavramsal bütünlüğü temin eden en önemli araçlardan biridir. Avrupa Komisyonunun terminoloji veri tabanı olan IATE (Interactive Terminology for Europe) örnek alınarak geliştirilen TermAB, kullanıcılara farklı sorgulama özellikleri sunan, terimlerin yanı sıra, söz öbeklerine, standart metinlere ve kayıtların hedef dildeki karşılıklarının yanında, tanımlarına, bağlamlarına, kısaltmalarına, güncellik durumları ve verilerin güvenilirlik düzeyleri bilgisine yer veren, kavram odaklı, çeviri odaklı ve interaktif bir terminoloji veri tabanıdır.

Veri tabanında yer alan her bir kayıt tek bir kavrama ait olup söz konusu kavrama ait tüm veriler bu kayıt altında toplanmıştır. TermAB'ın interaktif yapısı kullanıcıların, veri tabanıyla ilgili genel öneri ve görüşlerinin yanı sıra mevcut kayıtlarla ilgili güncelleme/geliştirme taleplerini sistem yöneticisine iletebilmesini sağlamaktadır.

Mevcut durumda İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce dil çiftinde kayıtların bulunduğu TermAB'da, Fransızca ve Almanca dillerinde veri girişi için de teknik altyapı oluşturulmuştur. TermAB'da yer alan terimler farklı konu alanları altında betimleyici bir yaklaşımla sınıflandırılmış olup, AB mevzuatı çevirileri başta olmak üzere yapılan çevirilerde terminolojik bütünlüğün sağlanmasını amaçlamaktadır.

TermAB'ın geliştirilmesi sürecinde uluslararası terminoloji ve çeviri standartları titizlikle incelenmiş olup veri tabanı bu doğrultuda hazırlanmıştır. Terminolojik veri girişleri ilgili ISO standartlarına uygun şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda esas alınan ISO standartları; ISO 704 (Terminoloji Çalışmaları Standardı), ISO 12616 (Çeviri Odaklı Terminografi Standardı), ISO 17100 (Çeviri Hizmetleri Standardı), ISO 860 (Kavram ve Terimlerin Uyumlaştırılması Standardı), ISO 12620 (Terminoloji Kaynakları Standardı) ve ISO 26162'dir (Terminoloji, Bilgi ve İçerik Yönetim Sistemleri Standardı). Bu standartlar çerçevesinde TermAB'ın sürdürülebilirliği, kalite yönetimi ve teknik altyapısı güçlendirilmiştir.

TermAB, yalnızca çevirmenlerin değil, aynı zamanda akademisyenlerin, kamu kurumlarının ve AB alanında çalışan uzmanların faydalanabileceği ulusal ölçekte bir referans kaynağı niteliğindedir. Veri tabanında alt konu alanlarıyla birlikte 100'ü aşkın konu alanında 28.000'in üzerinde terim yer almakta ve düzenli olarak yeni kayıtlar eklenmekte, mevcut kayıtlar güncellenmektedir.

TermAB'a https://termab.ab.gov.tr adresinin yanı sıra veri tabanının yalnızca temel arama işlevleriyle hizmet verdiği e-Devlet Kapısı üzerinden de erişmek mümkündür.

AB Hukuku ve Çeviri Daire Başkanlığı, terminoloji yönetimi ve çeviri standartlarına ilişkin uluslararası platformlarda aktif olarak yer almaktadır. Bu kapsamda, Avrupa Devletleri kamu kurum ve kuruluşlarının çeviri birimlerinin katılım sağladıkları bir platform olan COTSOES'e (Conference of Translation Services of European States) üyedir ve her yıl gerçekleşen Terminoloji Çalışma Grubu toplantılarına 2017'den bu yana aktif olarak katılım sağlamaktadır.

Başkanlığımız AB müktesebatı çeviri sürecine ilişkin farkındalığı artırmaya yönelik olarak, ilgili akademik etkinliklere katılım sağlayarak bilgi alışverişinde bulunmakta ve üniversitelerin mütercim tercümanlık bölümlerinde bilgilendirici seminerler vermektedir. Bu çalışmalar, Başkanlığın AB terminolojisi alanında Türkiye'deki öncü rolünü pekiştirmekte ve uluslararası standartlara uygun terminoloji yönetiminin yerleşmesine katkıda bulunmaktadır.

09

İletişim Başkanlığı

Tercüme Dairesi Başkanlığı

Söylem Birliği

2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'ne geçilmesiyle birlikte kurulan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesindeki **Tercüme Dairesi Başkanlığı**, Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanan 14 sayılı *İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi* uyarınca yazılı ve sözlü çeviri hizmetlerini doğrudan veya hizmet alımı yoluyla yürütmekle görevlidir.

Tercüme Dairesi Başkanlığı; **Çeviri Hizmetleri Birimi**, **Redaksiyon Birimi** ve **İdari İşler Birimi** olmak üzere üç birimden oluşmaktadır. **Çeviri Hizmetleri Birimi**, İngilizce, Arapça, Rusça, Fransızca, Almanca ve İspanyolca olmak üzere altı dilde çeviri faaliyetlerini yürütmektedir. Başkanlık birimleri ve dış kaynaklardan gelen taleplerin karşılanmasının yanı sıra, belirlenen liste çerçevesinde seçili düşünce kuruluşları günlük olarak takip edilmekte; ülkemizi ilgilendiren makaleler Türkçeye çevrilmektedir.

Daire bünyesinde Türkçeye çevrilen tüm metinler, **Redaksiyon Birimi**nde görevli uzman redaktörler tarafından dil, üslup ve anlam bütünlüğü açısından titizlikle gözden geçirilmektedir.

DİĞER FAALİYETLER

Tercüme Dairesi Başkanlığı, kamuda yürütülen çeviri faaliyetlerinde **ortak bir dil anlayışı oluşturmak** ve **söylem birliğini sağlamak** amacıyla, Kamu Terim Bankası projesini hayata geçirmiştir. 2020 yılında yayına alınan bu dijital sözlük, özellikle hassas diplomatik alanlarda kullanılan terimlerin tüm kurumlar tarafından **doğru**, **tutarlı** ve **standart** biçimde kullanılmasını hedeflemektedir. Proje, 12 kategori altında 10 bini aşkın terimi ve İngilizce karşılıklarını içermekte olup kamu kurumları ile akademisyenlerin katkılarıyla sürekli güncellenebilir bir yapıda inşa edilmiştir.

Bunun yanı sıra, Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'ne geçiş sürecinde kamu kurumlarının isim ve yapılarında meydana gelen değişikliklerin yabancı dillere standart şekilde yansıtılması amacıyla **Kamu Kurumları Sözlüğü** oluşturulmuştur. Bu sözlük, kurum adlarının dokuz yabancı dildeki karşılıklarını belirleyerek hem söylem birliği hem de çeviri alanlarına katkı sağlamıştır.

Tercüme Dairesi Başkanlığı, **kamu kurumları arasında söylem birliğine dayalı güçlü ve tutarlı bir dilin inşasına** yönelik faaliyetlerini sürdürmektedir.

10

Tarım ve Orman Bakanlığı

Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Kuruluş ve Tarihçe

Yasemin ÇEVİK

Osmanlı Devleti'nde zirai alana yönelik ilk bağımsız teşkilatlanma 1846 yılında Ziraat Nezareti'nin kurulmasıyla başlamıştır. Yayıncılıkla ilgili faaliyetler Cumhuriyetin ilk yıllarından ve Bakanlığımızın kuruluşundan itibaren Neşriyat Müdürlüğü, Neşriyat ve Tanıtma Müdürlüğü, Neşriyat ve Haberleşme Müdürlüğü isimleri altında yürütülmüştür. 1985'te "Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Yayın Dairesi Başkanlığı, 2011'de "Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı", en son 2018 yılında "Tarım ve Orman Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı" adıyla bugünkü statüsüne kavuşmuştur. Başkanlığımız bünyesinde Yayım ve Eğitim, Yayın ve Tanıtım Hizmetleri, İdari işler ve Koordinasyon Daire başkanlığı olmak üzere üç daire başkanlığı yer almaktadır.

Başkanlığımızın genel çalışma alanları şu başlıklar altında toplanabilir:

Eğitim ve Yayım Faaliyetleri:

- Eğitim ve Yayım Program ve Projeleri
- Tarımsal Yeniliklerin Yaygınlaştırılması Faaliyetleri
- Kadın, Aile, Genç ve Dezavantajlı Gruplara Yönelik Özelleşmiş Çalışmalar
- Tarımsal İşletmelere Yönelik Danışmanlık
- El Sanatları Eğitimleri Yoluyla Kırsal Alanda Ek Gelir Getirici Meslek Edindirme
- Tarımsal Kooperatifçilik, Sulama, Mekanizasyon Eğitimleri
- Kırsalda Kalkınmayı Destekleyici Faaliyetler

Tarımsal Yayıncılık Faaliyetleri:

- Uydu ve Web TV, Uzaktan Eğitim, e-Kütüphane, Kitap, Dergi, Bülten, İnternet Sitesi,
- Sosyal Medya Hesapları ile Bunlara Yönelik Her Türlü Görsel, İşitsel İçeriğin Hazırlanması

Tarımsal Tanıtım Faaliyetleri:

- Kısa Film, Fotoğraf ve Resim Yarışmaları ile Fuar, Müze ve Toplantılar.

Kurumumuz yayın organlarından ilki **"Türk Tarım Orman Dergisi"** 1986 yılından beri düzenli olarak yayınlanmakta olup Bakanlık vizyon ve hedeflerini okuyucularına aktarmayı, tarımda doğru ve güvenilir bilginin adresi olmayı, bilimsel, teknik, aktüel ve kültürel bilgi harmanı oluşturmayı amaçlamaktadır. İkincisi üreticilerin ve sektörün tarımsal gündemi yakından takip etmesi amacı ile **"Tarım Orman Bülteni"** adıyla 2006 yayın hayatına başlamıştır. Dergimiz ve bültenimize www.turktarim.gov.tr ve www.tarimbulteni.gov.tr internet adresi üzerinden erişilebilmektedir.

Diğer yayın organlarımızdan **"Tarım Orman Ekranı (Tarım TV)"** ile **"Tarım Orman Ekranı Web Televizyonu"** 2010 yılında açılan tarım ve orman alanında uydu üzerinden yayın yapan Tarım TV tematik bir televizyon kanalıdır. Her gün Bakanlık gündemi, çiftçi haberleri, sektör haberleri, özel haberlerle kamuoyu bilgilendirilmektedir.

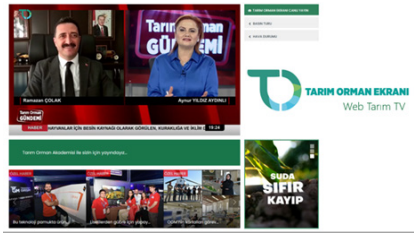

Video içerik hizmetleri ve sosyal medya mecralarımız;

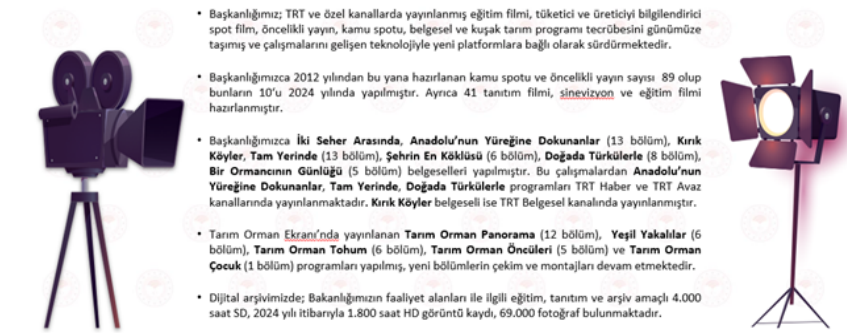

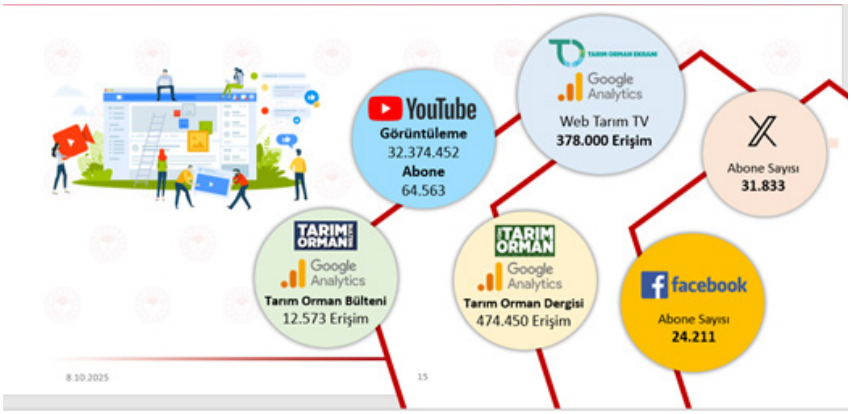

TARIMCEBIMDE mobil uygulamasıyla çiftçilerimize il ve ilçe tarım ve orman müdürlüklerine gitmeden Bakanlığımız hizmetlerine başvuru olanağı tanıyoruz. Örneğin ilçe bazlı ürün önerileri, destek menüsü, küpe sorgulama herkese açıkken ÇKS belgesi alma menüsü kayıtlı olan çiftçilerimizin girebileceği bir alan. Ayrıca haber ve duyuru bölümleri ile eğitim ve yayın menülerinde herkesin erişim sağlayabileceği bilgiler yer almaktadır.

2009 yılından bu yana düzenlenen Tarım Orman ve İnsan Fotoğraf Yarışması 2024 yılında uluslararası boyuta taşınarak "15. Uluslararası Tarım Orman ve İnsan Fotoğraf Yarışması (UTOİFY)" adıyla kamuoyuna duyurulmuş olup yoluna devam etmektedir.

Bakanlığımızın çalışma alanlarına çocukların, gençlerin, yetişkinlerin, eğitimcilerin vs. ilgilerini çekmek; tarım ve ormanla ilgili farkındalık oluşturmak; hâlihazırda çalışan, üreten çiftçi yaş ortalamasının aşağı çekilmesine destek vermek, özellikle çocukların duygu, düşünce dünyalarını zenginleştirmek üzere sanatçı duyarlılığıyla hazırlanan Kahraman Sebze ve Meyveler Nitelikli Çocuk Kitapları Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı komisyonlarınca incelenerek hazırlanmaktadır.

Özel yayım projelerinden biri olan Okuldaki Çiftlik Projesi ile okullarda kurduğumuz seralarda ve kümeslerde gerçekleştirdiğimiz uygulamalı eğitimlerle çocuklarımızı söz konusu süreçlere dâhil ediyoruz. Erken dönemden başlayarak geleceğimizin teminatı çocuklarımızın; zihinsel, fiziksel ve duyusal pek çok beceriyi bir arada edinebilecekleri doğal eğitim ortamlarında büyümelerini arzu ediyoruz. Proje kapsamında 28 ilde 3500 Öğrenciye uygulamalı Tarım dersi verilmiş, meyve fidanları dikilmiş, sera ve kümes kurulumu tamamlanmıştır.

Dijital Tarım İhtisas Kütüphanesi, Kütüphanelerimiz ve Yayın Sayıları

Kütüphanemiz; Bakanlık bünyesinde personelin mesleki araştırmalarına yardımcı olmak amacıyla ilk kez Neşriyat ve Tanıtma Müdürlüğü bünyesinde 1944 tarihinde kurulmuştur. Daha sonraki

süreçte kütüphanemiz; 1985 yılında Mülga 3161 sayılı Kanununun 21/d maddesi ile "Yayın Dairesi Başkanlığı" bünyesinde "Ziraî arşiv, dokümantasyon ve kütüphane hizmetlerini yürütme" görevi ile yapılandırılmıştır. Bu yapılanma süreci, 1985 yılında Hükümetimiz ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) arasında yapılan "Zirai Dokümantasyon/ Bilgi Merkezi" Projesi anlaşmasına dayanmaktadır. Yenimahalle ve Söğütözü olmak üzere 2 yerleşkede hizmet vermekte, 21500 dijitalleştirilmiş kitap bulunmakta ve dijitalleştirme çalışmaları devam etmektedir.

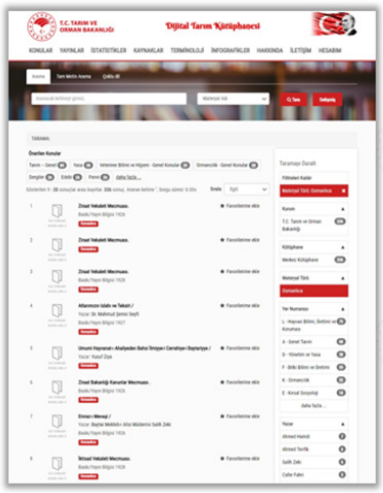

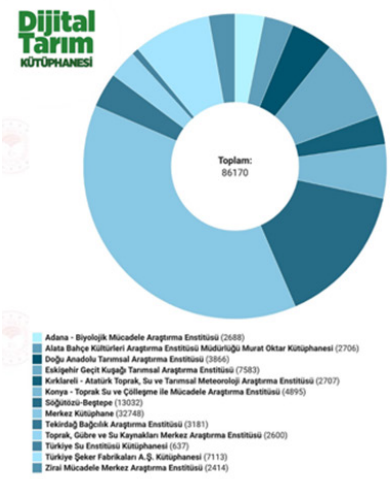

Zamana ve mekâna bağlı kalmaksızın daha geniş okuyucu kitlesine ulaşmak amacıyla yürüttüğümüz çalışmalar neticesinde kurduğumuz Dijital Tarım Kütüphanesi https://kutuphane.tarimorman.gov.tr adresi üzerinden hizmet vermektedir.

Bakanlığımız Kütüphanesi, tamamına yakını tarım ve ormancılıkla ilgili içeriğe sahip yayınları ile bir ihtisas kütüphanesidir. 2 kütüphanemizde bulunan 46242 kitaptan 23390 tanesi dijitalleştirilmiştir. 10 enstitümüze ait toplam 88 bin yayına ait katalog bilgisi sisteme kaydedilmiştir.

AGRIS faaliyetleri

FAO tarafından yönetilen ve açık bir sistem olan Uluslararası Tarım Bilimi ve Teknolojisi Bilgi Sistemi (AGRIS) çalışmaları kapsamında veri sağlayıcısı olarak birimimiz tarafından şimdiye kadar 13951 kitap, tez, makale, proje raporu gibi bilimsel çalışma sisteme eklenmiştir. AGRIS aracılığı ile ülkemizde yapılan bilimsel çalışmaların görünürlüğünü ve erişilebilirliğini artırmak amacıyla daha fazla kaydın sisteme kazandırılması yönünde YÖK ve DERGİPARK ile iş birliğimiz devam etmektedir.

Terim Çalışmaları

Kurumumuz kütüphanecilik, bilgi işleme, bilgiye erişim ve bilgi yayma kapsamında yürüttüğü terim çalışmaları neticesinde 2008-2012 yılları arasında Türk Dil Kurumu uzmanlarından Prof. Dr. Hamza Zülfikar'ın da bulunduğu değişik alan uzmanlarından oluşan 17 kişilik bir ekiple dünyada yaygın kullanılan Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından geliştirilen ve AGROVOC Tesarusun Türkçe versiyonunu hazırlayarak diğer dillerle birlikte aynı ortamda yayınlanmasını sağlamıştır. 42 dilde versiyonu bulunan çok dilli AGROVOC tesarusta 41447 kavram bulunmaktadır. Türkçe versiyon içerdiği 41341 terim, 15989 alternatif terim, 3780 tanımla en başlarda yer almaktadır. **"Çok Dilli Tarım Orman Sözlüğü Türkçe AGROVOC"** bakanlığımız web sitesi https://www.tarimorman.gov.tr/ üzerinden kullanıcılar hizmet vermektedir.

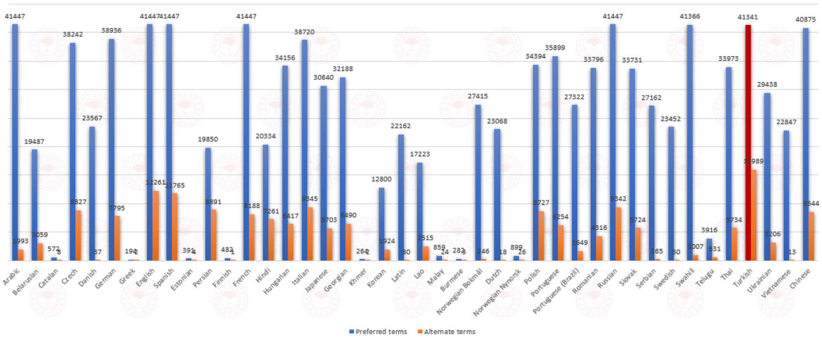

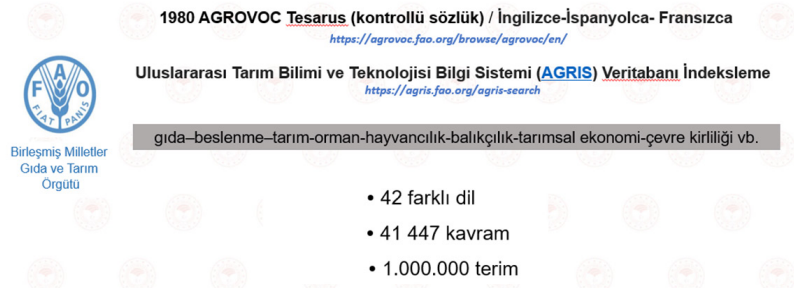

- Kavram, terim, tanım, eşanlamlı-alternatif terimler, kısa açıklama ve notlar, hiyerarşik ve anlamsal ilişkiler; bitki-hayvan mikroorganizmaların bilimsel ve genel isimleri yer almaktadır.
- 2000 yılına kadar basılı yayınlanmıştır, sonraları dijital-ilişkisel veritabanı olarak düzenlenmiştir.
- 2004'te AGROVOC'un Web Ontoloji Dilinde (OWL) ifade edilebilmesi için ön denemeler yapılmış ve o günlerde WorkBench, günümüzde VocBench olarak adlandırılan web tabanlı bir düzenleme aracı geliştirilmiştir.
- FAO tarafından koordine edilen bir uzman topluluk arasında iş birlikçi bir çabanın ürünüdür.
- Ücretsizdir, yazım kılavuzu mevcuttur ve aylık olarak güncellenmektedir.

Evolution June 2021 to June 2024 (languages with over 50 definitions)

languages with over 50 definitions in 2024	2021-06	2022-06	2023-06	2024-06
EN	6124	7046	8027	8747
TR	1297	1511	1862	3721
FR	158	224	334	786
ES	111	167	282	776
UK	101	116	143	213
RU	17	31	127	189
PT	158	160	160	182
ZH	5	7	17	94
AR	5	8	20	84
sum	7976	9270	10972	14792

Source: FAO, 2024

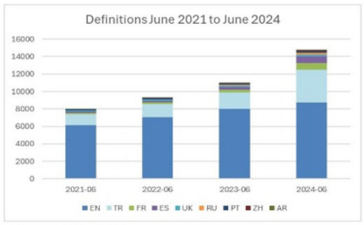

Source: FAO, 2024

- Her bir kavram benzersiz URI' lere sahiptir.
- Hem makine tarafından okunabilir hem de insan tarafından okunabilir biçime sahiptir.
- Dünyadaki diğer kaynaklarla (EUROVOC, GEMET, NALT, vb.) bağlantılı şekilde yer almaktadır.

FAO AGROVOC Tesarus yazım ve yönetim aracı olarak İtalya Tor Vergata Üniversitesi Yapay Zeka Araştırmaları Bölümü tarafından geliştirilen, İtalya senatosu, UNESCO tesarusu, Avrupa Birliği yayın Ofisi, ABD Ulusal Tarım kütüphanesi gibi kurumlar tarafından da kullanılan **VocBench** yazılımını kullanmaktadır.

Terim Bilimi

11

Tarım ve Orman Bakanlığı

Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Terminoloji

Yasemin ÇEVİK

Terminoloji nedir?

Türk Dil Kurumu (TDK) *Güncel Türkçe Sözlük*'te terminoloji (terim bilimi) "Bilim dalları, sanat kolları ve çeşitli uzmanlık alanlarıyla ilgili kavramları tespit edip bunları adlandırmaya yarayan terimleri türetmeyi, terimlerle ilgili sorunları incelemeyi amaç edinmiş dil biliminin bir dalı" olarak tanımlanmıştır. Terim kelimesi ise "Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime" olarak tanımlanmıştır.

Terim kelimesinin kökeni ile ilgili farklı görüşler mevcuttur. Eskiden "ıstılah" adıyla adlandırılan terim, "umumi veya adi kelimelerden farklı kelimeler" diye tanıtılmıştır. Terim kelimesinin kökenini dilimizdeki "dermek" fiilinin eski şekli olan "termek" fiiline dayandıranlar vardır. "Latince "son, sınır" anlamına gelen "terminus" kelimesine benzetilerek derlemek fiilinin eski şekli olan termek fiilinden –im ekiyle türetildiğini belirterek bu terimin Türk Cumhuriyetlerinde Rusçadaki biçimiyle, "termin" olarak kullanıldığına işaret edilmektedir. Terimler yoğun anlam yükü olan kelimelerdir. Yapıları ve anlamları bakımından genel kelimelerden ayrılan terimler, bir dilin kültür ve medeniyet dili olarak gelişmişliğinin temel göstergelerindendir. Terimlerin en başta gelen özelliklerinden biri bir bilimsel kavrama tek karşılığın bulunmasıdır. Dilde bir kavrama birden çok karşılığın bulunması söz varlığına bir zenginlik kazandırmaz. Tek kavrama tek karşılığın bulunması kuralından dolayı terimin bildirdiği anlam sabittir, karşıladıkları kavramı net, açık ve kesin biçimde bildirirler, cümle içinde de olsa değişik anlamlarda kullanılamazlar. Terimler halkın söz varlığında yer almazlar ama halk ağzında kullanılıp da sonradan terim özelliği kazanmış kelimeler vardır.

Terminolojinin temelleri, 1931 yılında Avusturyalı mühendis Eugen Wüster tarafından elektroteknik alanında uluslararası dil standardizasyonu konulu doktora teziyle atılmıştır. Genel terim bilimi kuramı ya da klasik kuram olarak adlandırılan yaklaşımında kavram ve kavramlar arası ilişkiler merkezde yer almaktadır. Wüster için terminoloji, normal kullanımdaki tüm uzmanlık ifadelerini içeren, uzmanlık gerektiren bir alanın kavram sistemi ve adlandırma sistemi anlamına geliyordu. İlkelerini ilk olarak elektrik mühendisliği alanına uyguladı. Terminoloji disiplini, Wüster tarafından "uyum yoluyla uluslararası düzeyde geliştirilebilecek dil bilimsel-pragmatik bir disiplin" olarak tanımlanmıştır.

Eugen Wüster'in dil, teknoloji ve terminoloji üzerine araştırma ve pratik çalışmalara temel yaklaşımı her zaman çok dillilik, dil karşılaştırması ve terminolojik standardizasyonda disiplinler arası ve uluslararası iş birliği anlamında olmuştur; terminoloji çalışmalarının merkezinde yer almış ve oradan da uygulamalı dil bilimi, kütüphane ve bilgi bilimi, bilgisayar bilimi ve kurgusal olmayan bilimler gibi disiplinlerle yakın iş birliği içinde, hatta bu disiplinlerin bir parçası olmuştur.

Terminoloji standardizasyonunun öncülerinden olan ve ölümünden sonra "terminoloji biliminin babası" unvanını kazanan Eugen Wüster, 1952'den 1971'e kadar Avusturya Standartlar Enstitüsü (ASI) adına ISO/TC 37 "Terminoloji (ilkeler ve koordinasyon)" Sekreterliği ile görevlendirilmiştir. Uluslararası Terminoloji Bilgi Merkezi (Infoterm), Eugen Wüster'den ISO/TC 37 Sekreterliği'ni devralarak UNESCO ve ASI arasında yapılan bir sözleşme temelinde 1971 yılında kurulmuştur. Infoterm'in erken gelişim aşaması, bir yandan Eugen Wüster'in faaliyetleriyle, diğer yandan ISO/TC 37'nin geliştirilmesiyle yakından bağlantılıdır.

Terminoloji bir alandaki kavramları temsil eden belirtimlerden yani terimlerden oluşur. Kavramlar arası ilişkiler ve diğer dillerde aynı kavrama karşılık gelen eşdeğer terimler terminolojinin ilgi alanındadır. Terminoloji sadece kelime toplamaktan ibaret değildir; net ve tutarlı iletişimi bir arada tutan, böylece çeviri ve yerelleştirme çalışmalarını geliştiren bir bağlayıcıdır. Bir terminoloji sistemindeki terimler resim, ses veya video içerebilir veya içermeyebilir. Bir terim tek bir kelimeden ibaret olabileceği gibi, birden fazla kelimeden de bir terim oluşabilir. Maddeler; tanımlar, notlar, kullanım örnekleri, görseller, dil bilgisi bilgileri (kelime türü, cinsiyet, sayı), tercih edilen, yasaklanan ve kullanımdan kaldırılan terimler, eş anlamlılar, coğrafi tercihler vb. gibi ek bilgiler içerebilir. Terminoloji, kavramlarla ve içerdiği her şeyle (terimler, kısaltmalar, semboller, formüller, işaretler vb.) ilgili bir bilim, disiplin alanıdır.

Terminoloji, bir terim listesinden çok öte bir sistem dâhilinde yönetilen terimler topluluğudur. Bu sistem terimlerin geniş kullanıcı ağında tanıtımını ve yayınlanmasını sağlayarak erişilebilir kılar. Terminoloji, standart kelimeler içerebileceği gibi standart dışı kelimeler de içerebilir. Terim listeleri, sözlükler, veri tabanları gibi terminolojik kaynaklardaki terimlerin anlam ve kullanımının düzenlenmesini ve kaydedilmesini içerir; bunlar metin çözümleme ve metin oluşturma için kullanılabilir.

Terminoloji neden gereklidir?

Terminoloji, uzmanlık bilgisinin temsili, ifadesi, iletişimi ve öğretiminde yer alan tüm profesyoneller için bir zorunluluktur. Bilim insanları, teknisyenler veya herhangi bir alandaki profesyoneller, bilgilerini temsil etmek ve ifade etmek, ürünlerini bilgilendirmek, aktarmak veya alıp satmak için terimlere ihtiyaç duyarlar.

Terminoloji dil ve kültür engellerini aşarak kesin ve etkili iletişim için gereklidir. Tutarlı ve güncel terminoloji iletişimi güçlendirir ve dolayısıyla verimliliği artırır, kültürel ve/veya dilsel yanlış anlamaları önlemeye yardımcı olur. Terminoloji, insanların birbirleriyle yanlış anlaşılmalara mahal vermeden etkili bir şekilde iletişim kurabilmelerini sağlamanın bir yolu olması nedeniyle çok önemlidir.

Tanımlı bir terminolojiyle, bir ürün veya hizmet için kullanılan terimlerin farklı çevirilere sahip olma veya yanlış terimler kullanılma riskini azaltırsınız. Onaylı terminolojiyi kullanmak, içeriğin standart ve tutarlı bir şekilde yazılmasını, terimlerin doğru bir şekilde kullanılmasını ve doğru bir şekilde çevrilmesini ve dokümantasyonun tüm dillerde tutarlı olmasını sağlar. Bir terminoloji kılavuzu, hangi terimlerin kullanılacağını ve hangilerinden kaçınılacağını açıkça belirtir.

Terminoloji, bağlamların ve özel metinlerin anlaşılmasında önemli bir rol oynar. Teknik ve bilimsel bağlamların karmaşık terminolojik ayrıntılarını anlamak, öğrencilerin belgenin ana mesajının ne olduğunu anlamalarına ve uzmanların içeriği daha etkili bir şekilde iletmelerine yardımcı olur.

1. Terminoloji dilin doğru kullanılmasını, özel konu alanındaki kelime dağarcığının kapsamlı ve ayrıntılı şekilde işlenmesini, terimlerin kaliteli ve tutarlı olmasını sağlar. Referans belgelerinin yerleşmesini destekler.

2. Terminoloji dilde birlik sağlar. Onaylanmış kelime ve terimlerin benimsenmesine ve yerleşmesine katkıda bulunur. Sistemli bir çalışma gerektirdiği ve süreklilik arz ettiği için çalışmaların canlı kalmasını sağlar. Yeni kavramların zamanında adlandırılmasını sağlar. Yabancı terimlere Türkçe karşılık bulunması ve kullanıma dahil edilmesini teşvik eder. Böylece yabancı terimlerin dile girmesi ve yerleşmesi önlenmiş olur.

3. Netliği ve anlaşılırlığı artırır, anlaşma sorunlarını ve zaman kayıplarını engeller. Standart terimler hem iç hem de dış iletişimlerde belirsizliği azaltır. Çok anlamlılıkları ortaya çıkartır. Eş anlamlı terimlerin gösterilmesi suretiyle anlaşılabilirliği yükseltir.

4. Çevirmenler, tercümanlar ve yerelleştiriciler için bir ön koşuldur. Doğru ve güvenilir çevirileri destekler, çeviri sürecini kolaylaştırır, hızlandırır, metinlerin kalite kontrolündeki adımların otomatik yapılmasını sağlayarak kaynak ve hedef metinler arasında kalite güvencesine katkıda bulunur.

5. Verimliliği artırır. Herkes aynı terimleri kullandığında çalışanlar ve ortaklar belgeleri tekrar tekrar düzenlemeye daha az zaman harcarlar.

6. Terminoloji bilgi yönetiminin bir aracıdır. Bilgiye erişim ve bilgi paylaşımını üst seviyeye çıkararak bilgi birikiminden en iyi şekilde yararlanılmasını sağlar. Arama-tarama faaliyetlerini kolaylaştırır, harcanan zamandan tasarruf sağlar. Bilginin standart bir şekilde işlenmesini ve sınıflandırılmasını sağlayarak bilginin aktarılmasında ve karşılıklı değiştirilmesinde önemli rol oynar. Konular arasındaki ilişkileri gösterir, bilgilerin birlikte ve yeniden kullanılabilir olmasını sağlar. Veri tabanlarında veya diğer kaynaklarda yer alan bilgilere erişim için vazgeçilmezdir.

7. E-ticaret dahil, katalogların kullanılmasını ve gümrük işlemlerini kolaylaştırır. Ürünlerin ve hizmetlerin standartlara uygunluğunu sağlar, ihracatını destekler. Ürünlerin garantisindeki riski azaltır, müşteri sadakatinin artışına destek olur. Müşteri hizmetlerinin yükünü azaltır. Ürün ve hizmet kalitesini ve kullanıcı memnuniyetini artırmayı hedefleyen iş süreçlerinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Terminolojiyi kimler kullanır?

Terminoloji, bilime, teknolojiye ve iletişime hizmet eder. Sadece bilimsel ve teknik uzmanların terminolojiye ihtiyacı yoktur, aynı zamanda bilimi popülerleştirme ve tanıtmaya adanmış tüm iletişim aracılarının, uzman çevirmen ve tercümanların, yöneticilerin, teknik yazarların, belirli amaçlar için dil öğretmenlerinin ve ayrıca dil planlama uzmanlarının da terminolojiye aşina olması gerekir.

Terminolojiyi kimler gereksinim duyar? Kimler kullanır?

1. Dil bilimciler
2. Kurumlar
3. İletişimciler
4. Kütüphaneciler, bilgi sistemleri ve veri tabanları
5. Çevirmenler
6. Bilim insanları ve araştırmacılar.
7. Yönetici, denetici, pazarlama, satış, üretim ve tedarikçiler
8. Kalite sorumlusu
9. Eğitmenler
10. Teknik personel
11. Yazılımcılar
12. Makineler (bilgisayarlar, makine öğrenmesi, doğal dil işleme, yapay zekâ, vb.)

Bilim ve teknolojinin gelişimiyle, sürekli olarak yeni kavramlar ortaya çıkmakta, yeni tanımlara ve kavram alanlarının sınırlarının belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Terminoloji çalışmak, tüm alanların temelidir. Uzman veya uzman olmayanların karşılaştığı zorluklara çözümler üretmenin yanı sıra, uluslararası veya ulusal düzeyde iletişim kalitesini artıran dillerin ve terminolojinin geliştirilmesinin yolunu açar. Terminoloji çalışması, bilgi, bilim ve teknoloji, iletişimsel amaçlar ve kültürel kimlik açısından ne kadar önemliyse bir dili korumak ve sürdürmek açısından da o kadar önemlidir.

Terminoloji geliştirme ve yönetmenin bir sonu yoktur. Süreklilik isteyen bir yapısı vardır. Farklı alanlardaki kavram ve terimlerin sıralanmasını ve standartlaştırılmasını içeren sürekli bir devinim içerisindedir. Her devlet terminoloji geliştirmeye ve onu yönetmeye büyük önem vermiş, ihtiyaç duyulan yasal düzenleme ve yönetmelikler geliştirmeyi politika haline getirmiştir.

Kaynaklar

Ateşman, Ender (2009), Terminolojik kayıt ve veri kategorileri, Erişim 22 Nisan 2025, *https://akademiksunum.com/index.jsp?modul=document&folder=a16502039f2d51b4390e6bb5ea666e90ad426c1e*

Ateşman, Ender (2009), Terimbilim Nedir? Erişim 22 Nisan 2025, *https://akademiksunum.com/index.jsp?modul=document&folder=a44376f5b72aa2c3289d9afbdd0c77bbd34d39d4*

Ateşman, Ender (2020) Terim Çalışmaları, Erişim 7 Ekim 2025, *https://akademiksunum.com/index.jsp?modul=document&folder=6b8528b06e58b23c6f005e9d88def62fccfc21e6*

Budin, G. (2022). Wüsters Allgemeine Terminologielehre - ein Grenzgebiet zwischen Sprachwissenschaft, Logik, Ontologie, Informatik und den Sachwissenschaften. In Eugen Wüster et la terminologie de l'école de Vienne: Actes du colloque de la Société d'histoire et d'épistemologie des sciences du langage et du laboratoire Histoire des théories linguistiques. Paris, 3-4 février 2006 (pp. 243-294). Société d'histoire et d'épistémologie des sciences du langage.

Drewer, P., Pulitano, D. & Schmitz, K.D. (2015). Terminoloji Çalışması En İyi Uygulamalar 2.0. (Türkçe'ye Uyarlayan: Ender Ateşman). Grafiker Yayınları.

Faber, P. & Montero-Martínez, S. (2019) Terminology. In *The Routledge Handbook of Spanish Translation Studies*, edited by Valdeón, R.A. & Vidal, &.. London: Routledge.

International Information Centre for Terminology (Infoterm). Erişim 6 Ekim 2025, *http://www.infoterm.info/about_us/*

SCHMITZ, Klaus-Dirk (2013): The terminologist. In: tcworld, e-magazine technical communication, Issue November 2013, 5 pages.

TermTurk Projesi Terim Uzmanlığı Eğitim Notları (2009). Hacettepe Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü, Ankara.

Zülfikar, Hamza (2011). Terim sorunları ve terim yapma yolları, Türk Dil Kurumu, Ankara. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları; 569 (2. Baskı)

Türk Dil Kurumu
Üniversiteler Mah. Toplum Cad. No.: 5 06800 Çankaya/ANKARA
Telefon: +90 (312) 457 52 00 - Belgegeçer: +90 (312) 468 07 83

Genel ağ
tdk.gov.tr